

SVETA GLAZBA U GOSPODNOJ SLUŽBI

Počevši od onoga nezaboravnog Velikog četvrtka uvečer, tisuće kršćana skuplja se svakodnevno da ponove Isusov zadnji čin: da razlome i među se podijele kruh i vino. Takvo okupljanje pretvara se u povlašteni događaj za sav Božji narod. To je u najpotpunijem smislu »sveto djelo«, i s njim se, po djelotvornosti, ne može izjednačiti ni jedan drugi čin Crkve (SC 7).

»Isus Krist — razlomljeni kruh za život svijeta — hrana je putnika, popudbina naroda Božjega na putovanju. To je kruh Pashe, neprestanog prijelaza Bogu.«¹ Ta gozba velikog mnoštva navješćuje novi svijet što će ga Isus napokon uspostaviti o svom ponovnom dolasku. Ali ta gozba izlijeva na nas već ovdje milost koja nas posvećuje i koja nas osnažuje da životom vršimo ono što smo vjerom prihvatili.

Crkva pjeva od svojih početaka

Kršćansko je bogoslužje od prvih početaka najuže povezano s umjetnošću. Služi se svim vrstama umjetničkog izraza; od poezije, pjevanja i glazbe do slikarstva, kiparstva i graditeljstva. Ali za glazbu je rezervirano posebno mjesto. Ona je utkana u živo tkivo liturgijskog čina kao *sastavni i nerazdruživi dio kršćanskog bogoslužja*, jer je najljepši i najuzvišeniji način govora, razumljiv svakom dobrom srcu.

Da je pjesma bila prisutna na prvim kršćanskim sastancima, vidljivo je iz apostolskih spisa. Kršćani kao »novi narod«, ne po krvnom porijeklu, nego po milosti, rođenjem »odozgo«, imaju novu bogoslužnu zadaću: razglasiti slavna djela Božja, koja su se odigrala i dovršila Kristovom pobjedom nad grijehom, zlom i smrću. Razglasiti djela Božja ne bilo kako, nego kako Pavao piše Kološanima: »Neka riječ Kristova obilno stanuje u vama! Poučavajte i opominjte jedan drugoga sa svom mudrošću! Na poticaj milosti pjevajte Bogu u svojim srcima psalme, hvalospjeve i nadahnute pjesme« (Kol 3,16). Slično piše i u poslanici Efežanima: »Govorite jedini drugima u psalmima, hvalospjevima i nadahnutim pjesmama! Pjevate Gospodinu u svom srcu i slavite ga« (Ef 5,19). Pavao piše te retke kršćanskim skupinama koje su već imale razvijen liturgijski život. On ih potiče na ono što oni već čine, tj. da *pjevaju Kristu*.

Da su kršćani na svojim sastancima pjevali, potvrđuje nam i rimski namjesnik u Bitiniji, Plinije Mlađi, klasični pisac i prijatelj cara Tra-

¹ Euharistija, Uvod u euharistijske kongrese, KS, Zagreb 1981.

jana. Početkom 2. st. on javlja u Rim da se »kršćani običavaju određenog dana sastati prije svanuća i pjevati pjesmu Kristu kao Bogu jedni s drugima naizmjenice«.²

U prvoj Crkvi je bio jako naglašen *kratki poklik*. Neki od tih poklika predajom su doprli i do nas, i to u izvornoj židovskoj verziji, i predstavljaju nepodijeljenu baštinu svih kršćanskih Crkava. To su: *Amen, Aleluja i Hosana*.

Mnoge pjesme i himni, što ih je pjevala ranokršćanska zajednica, postali su sastavni dio Svetoga pisma Novoga zavjeta, a sadržaj im je uvijek bio Isus Krist. Tu bez sumnje treba ubrojiti: *Veliča duša moja Gospodina, Blagoslovljen Gospodin Bog, Sad otpuštaš slugu svoga*. Potom dolaze himni o Kristu u poslanicama Filipljanima i Kološanima te više mjesta iz Ivanova Otkrivenja.

Kako je većina prvih kršćana bila iz židovskih redova, jasno je da ćemo u glazbi starih kršćana naići na tragove hebrejskih melodija, a s vremenom će tu melodiku obogatiti i kršćani iz Egipta, Sirije i Sredozemlja.³

S obzirom na izbor glazbe, prvim kršćanima, koji su živjeli i intenzivnim vjerskim životom, odgovaralo je *drukčije poimanje glazbe u bogoslužju*, nego što je to vrijedilo za Grke i ostale istočne narode. Sve ono što je podsjećalo na ples, senzualnost i mekoputnost nije imalo mjesta u ranokršćanskoj liturgiji.

S vremenom, kako se razvijao liturgijski obrednik, istovremeno se obogaćivala i crkvena glazba. Posebna se važnost davala tekstu, jer je on bio nosilac vjerskih poruka, a glazba je uglavnom bila silabična, jednostavna i pjevna. Tako se u 4. st. javljaju *himni*, tj. kršćanske pjesme u čast Bogu u kojima se slavi Bog, kršćanske istine i liturgijska zbivanja. Himni su oduvijek pisani u stihovima, ali ih ima i u prozi. Najpoznatiji je prozni himn *Te Deum laudamus* iz 4. stoljeća. Himni nisu zadugo bili priznati službenim crkvenim napjevima, jer im tekst nije potjecao iz Sv. pisma. Odobren su tek u 9. stoljeću.⁴

Usporedo s nastankom i s razvojem crkvene glazbe rađala se i *svjetovna glazba*, na koju je Crkva gledala prijekim okom. Poznata je intervencija pape Grgura I. Velikog, koji je iz velikog broja duhovnih napjeva izabrao samo one koji su mu se po ljepoti, jednostavnosti i uzvišenosti činili najprikladniji da postanu trajnim dijelom crkvenoga glazbenog blaga. Taj je papa i utemeljio prve pjevačke škole (*scholae cantorum*), koje su se zaslugom benediktinaca širile Evropom i pronosile odabrano i vrijedno glazbeno blago, koje se isticalo klasičnom uravnoteženošću melodijske linije, znalačkom raspodjelom silabičnosti i neumatičnosti i jasnom formalnom preglednošću.⁵ Sigurnost ukorijenjena u na-

² »Soliti stato die ante lucem convenire carmenque Christo quasi deo dicere secum invicem.« (Epistolarum, lib. 10. ep. 96).

³ Usp. ANDREIS J., *Povijest glazbe*, knj. I, Zagreb 1975,77.

⁴ Usp. ANDREIS, n. d., 77-79.

⁵ Usp. ANDREIS, n. d., 82.

rodu da su ove melodije nastale po božanskom nadahnuću pape Grgura Velikog davala je ovom repertoaru pečat sakralnosti prema kojemu su se i crkvene vlasti i pjevači držali gesla »ne varietur«.⁶

Duhovna glazba u pravom smislu riječi jest kulturna stvarnost koja se ne može nijekati. Ta glazba kršćanskog nadahnuća stara je koliko je staro i kršćanstvo; razvija se već punih dvadeset stoljeća. Bilo je razdoblja kad je kršćanska glazba bila jedini izvor i nadahnuće svekolikoga glazbenog stvaralaštva. Najbolja glazbena ostvarenja kulturnog Zapada nadahnjivala su se kroz tisuću godina prvenstveno na gregorijanskom koralu, a s prijelazom na polifoniju, u doba Palestrine, došlo je do vrhunskog stapanja u jednu jedinstvenu cjelinu gregorijanskog pjevanja i novih glazbenih oblika polifonog stila. Mnogi su skladatelji zadnjih stoljeća, počevši od J. S. Bacha do Liszta, Respighija i drugih, crpli s izvora korala napjeva nalazeći u njima najbolju tematiku za svoja vrhunska ostvarenja. I podcjenjivati, ili, još gore, nijekati prisutnost i odlučujuću važnost crkvene glazbe u općem razvoju glazbene umjetnosti, značilo bi zatvarati oči pred stvarnošću i jako osiromašiti zapadnjačku kulturu.

Tijekom dvotisućljetne glazbene povijesti u kojoj su se mijenjali ljudi, stilovi i glazbeni oblici motivacija i nadahnuće crkvene glazbe nikada nije dolazila u pitanje. Kroz sve razvojne faze, od početnih židovskih i grčkih glazbenih oblika do najsuvremenijih ostvarenja, uvijek je sačuvan kontinuitet duhovnog sadržaja.

Dok je pojam duhovne i crkvene glazbe dosta širok, pojam *liturgijske glazbe* odnosi se samo na onu glazbu koja je namijenjena liturgiji. Već je Tridentinski sabor naglasio, da ne treba ići za onim što ugađa ušima, nego za razumijevanjem riječi što će srca slušatelja uzdizati prema nebeskoj harmoniji.⁷

Cecilijanski pokret i Pio X.

U prošlom stoljeću otišlo se u tu skrajnost, da je liturgija služila glazbi, a ne glazba liturgiji. To je doba kad su se za vrijeme liturgijskih čina na korovima crkava izvodili bučni vokalno-instrumentalni koncerti: velike koncertne mise, rekvijemi, oratoriji i kantate. Kao reakcija na takvo stanje javlja se Cecilijanski pokret koji ide za *obnovom izvorne liturgijske glazbe*. Cilj mu je da pročisti i prodube pravu liturgijsku glazbu. Prva točka njihova programa glasila je: »Unijeti želimo u crkvu po selih sve to ukusnije i pristojnije pjevanje, usuprot iskorjenjivati sve onakove pjesme i igre, kojima se pogrđuje dostojanstvo njezino«.⁸

⁶ Usp. CATTIN G., *Il Medioevo I*, Torino 1979. Citirano prema: *Rivista internazionale di Musica Sacra*, Milano 1980, br. 2, 260.

⁷ Usp. FELLERER K. G., *Das Konzil von Trent und die Kirchenmusik II*, Kassel 1976, 9.

⁸ Sv. Cecilija 1877, br. 1,1.

To složeno stanje na liturgijsko-glazbenom području uočio je na prijelomu stoljeća papa Pio X. koji je već prigodom svog izbora za papu sebi postavio cilj: »Omnia instaurare in Christo — Sve obnoviti u Kristu!« Njegov motu proprio »*Tra la sollecitudini*« (22 XI. 1903.), koji se odnosi na svetu glazbu, značio je novo razdoblje liturgijske glazbe. S principom »revertimini ad fontes«, papa je glazbi u liturgiji označio njezino pravo mjesto. Glazba treba služiti misi, a ne misa glazbi. Glazba je za nj »ponizna službenica liturgije« (humilis ancilla liturgiae) i »nužni dio liturgije« (pars necessaria liturgiae). U toj pobudnici piše: »Sveta glazba, kao sastavni dio svečane liturgije, sudjeluje na općem cilju, a taj je *slava Božja i posvećenje i izgradnja vjernika*. Ona pridonosi tome da poraste sjaj i ljepota crkvenih ceremonija. . . da bi se vjernici s tim sredstvima lakše potakli na pobožnost i bili spremniji primiti plodove milosti, koji su vlastiti slavlju presvetih otajstava.«⁹ U tu svrhu naglašeno je da liturgijska glazba mora u što većem stupnju posjedovati kvalitete koje su vlastite liturgiji, a to su: svetost, ljepota i univerzalnost. To znači da liturgijska glazba mora biti prava umjetnost, mora biti sveta i isključiti svaki svjetovni duh.

Taj dokumenat je bio za više od pola stoljeća plodonosni poticaj u oživljavanju prave liturgijske glazbe, koji je donio obilnih duhovnih plodova na glazbeno-liturgijskom području.

Drugi vatikanski sabor i Pavao VI.

Jasno nam je da je Crkva s Drugim vatikanskim saborom učinila veliki korak na liturgijskom području kao i na glazbenom. Dok je Trident zahtijevao prisustvovanje kod Gospodnje službe, Drugi vatikanski sabor traži djelatno sudjelovanje. Tu je misao papa Pavao VI. ovako formulirao: »Nekada je bilo dovoljno doći u crkvu, a sada treba sudjelovati kod svete mise. Nekada je bila dovoljna prisutnost, a sada je potrebna pažnja i vršenje svoje uloge. Nekada se moglo drijemati, a sada treba slušati i moliti.«¹⁰

Liturgijska obnova, misao je pape Pavla VI, bila bi bez pjevanja vrlo suhoparna i prozaična i nikada ne bi dosegla izražajnu puninu, ako narod ne bi propjevao. Polazeći od sv. Ambrozija, koji kaže da nema ništa moćnije u obrani vjere od skladnog liturgijskog pjevanja, Pavao VI. prosljedio je u govoru redovnicama koje su zadužene za liturgijsko pjevanje: »Pjeva li se, tada se moli. Moli li se, tada se rado ide u crkvu. Ide li se u crkvu, tada cvate vjera. Cvate li vjera, tada se vjeruje: tada ćemo se spasiti.«¹¹ Od pjevanja se, dakle, ide molitvi, od molitve k euharistijskom sjedinjenju, a s tim proživljenijoj vjeri i većoj vjernosti Bogu.

⁹ *Tra la sollecitudini*, br. 2.

¹⁰ *Acta Apostolicae Sedis* LVI/1964, 993-996.

¹¹ *L'Osservatore Romano*, 16. 4. 1971, 1.

Svima koji su zaduženi za liturgijsko pjevanje trebala bi biti glavna briga »sensus Ecclesiae«, a to znači proučavati i slijediti najnovije crkvene dokumente. Sensus Ecclesiae znači, nadalje, razboritost u odabiranju liturgijske glazbe, jer »niti je sve valjalo, niti je sve dopušteno, niti je sve dobro«, riječi su pape Pavla VI. Želja je pape da svaka crkva odzvanja glazbom koja se napaja istinskim izvorom vjere i molitve, glazbom koja »oplemenjuje ljudsku dušu, stišava nemir i tugu, uspostavlja ret i vraća vedrinu«. ¹²

Cilj i svrha svete glazbe jest »slava Božja i posvećenje vjernika« (SC 112), a bit kršćanske liturgije jest da produhovi svijet i kozmos i da ih otkupi. U praksi je vrlo važno ići za integracijom glazbe i liturgije, jer baš ta integracija čuva liturgiju od jednostrane racionalizacije, a glazbu od prevelikoga estetskog subjektivizma. ¹³

Što se tiče repertoara koji je namijenjen liturgiji Crkva na Drugom vatikanskom saboru stala je na stajalište: objediniti estetske vrednote prošlosti i sadašnjosti. To znači: čuvati i njegovati stari klasični repertoar — gregorijanski koral, klasičnu polifoniju i crkvenu pučku popijevku — i nastaviti stvarati u novom suvremenom stilu pravu i vrijednu duhovnu glazbu, jer Crkva ljubi sve glazbene stilove samo ukoliko posjeduju odlike liturgijske glazbe, tj. ako su prožeti duhom molitve, dostojanstva i ljepote. Ukoliko ne posjeduje te odlike, dotična glazba sama sebi zatvara vrata za pristup na područje svetoga i duhovnoga. Crkva je za spoj staroga i novoga, ali uvijek samo onoga što je vrijedno.

U glazbi su riječi i zvukovi nosioci određenih sadržaja, i budući da je Gospodnja služba uzvišena, dostojanstvena i natprirodna stvarnost koja ne može biti nego sveta, jednako i glazba koja prenosi taj sveti sadržaj mora biti sveta. U tom kontekstu treba čitati koncilsku tvrdnju: »Sveta će glazba, dakle, biti to svetija što se tješnje poveže s liturgijskim činom, bilo da ugodnije izrazi molitvu, bilo da promiče jednodušnost, bilo da svete obrede obogati većom svečanošću« (SC 112). Dakle, pod pojmom liturgijske glazbe mislimo na onaj umjetničko-glazbeni izraz čiji je inspirativni povod i zadnji cilj uključenje u liturgiju.

Saborska smjernica preporučuje da se brižljivo njeguje vjersko pučko pjevanje i da se i dalje stvara u duhu pučke popijevke. Treba »unum facere«, tj. braniti zdrave principe sakralnosti i glazbene estetike, i »aliud non omittere«, tj. stvarati za liturgiju zdravu glazbu u duhu narodne popijevke, ali da to uvijek bude odgojna glazba i umjetnički prikladna, a nikada šund i pomodarstvo, nikada lagane i zabavne melodijice koje su redovito siromašne nadahnućem i lišene svake izražajne veličine.

Pitanje razlike između sakralne i profane glazbe bilo je prisutno već u otačkoj Crkvi. Tako su Oci bogatu glazbenu baštinu Staroga za-

¹² Pouke Pavla VI, sv. IV, 582.

¹³ DOPPELLBAUER J. F., Musik und Kirche, Singende Kirche, 1983,10.

vjeta kao i grčko-rimskog svijeta smatrali dijelom razumskog, tj. tjelesnog svijeta, a kršćanstvo je pozvano da svojom duhovnošću nadiđe taj tjelesni i razumski svijet.

Bilo je nesuglasica i s prvim počecima polifonije u 12. st. u vrijeme papina boravka u Avignonu, gdje je francuska »ars nova« stupila na papinski dvor i sigurno se činila neobičnom članovima kurije koji su se bili navikli na rimsku glazbenu praksu.¹⁴ Isti se problemi postavljaju i u 14. st. a u 16. st., za vrijeme renesanse, još se više zaoštavaju. Uvijek se radilo o tome da se razgraniči koja glazba dolikuje liturgiji, a kojoj nema mjesta u liturgiji.

Naše vrijeme donijelo je svoje probleme. Uputa Svete kongregacije za sakramente i božanski kult »Inaestimabile donum« od 3. travnja 1980. sa žaljenjem tvrdi kako na žalost »opada smisao za sakralno«. Naše vrijeme kao da želi izbrisati razliku između svetog i profanog, kao da svaku stavr želi desakralizirati. Ne samo da se ne cijeni sakralnost nego se malo drži i do bilo koje veze s baštinjenim vrednotama. Suvremena umjetnost za mnoge je potpuno neshvatljiva. Ni liturgijska glazba nije ostala neoštećena od mrlja i poniženja, od »lakih melodija« koje su proizvod duha desakraliziranog vremena, od pomodnih šansona što se pjevuše na svakom koraku. Sve te sladunjave tvorevine nikle su na plitkom tlu i odraz su dosade i praznine suvremenog čovjeka. Kratka su vijeka te pjesmice, jer nemaju nikakve umjetničke vrijednosti. Obično su to trivijalne pjesme koje svojim stereotipnim ritmom više utječu na tijelo nego na duh. A crkveno zakonodavstvo smatra da su sve tvorevine u kojima se osjeća senzibilnost, banalnost i pomodarstvo redovito nespojive s uzvišenošću Gospodnje službe, koja pod svaku cijenu mora zadržati najviši mogući oblik svetosti i sakralnosti.

Program čišćenja liturgijske glazbe od natruha senzibilizma i senzualizma otac velikoga talijanskog cecilijanskog skladitelja Lorenza Perosija ovako je izrazio pred više od sto godina: »Jedna je stvar zabavljati se, a druga moliti«.¹⁵ To vrijedi i danas. Liturgija je po svojoj biti upravljena na vječno; da to vječno objavi u vremenski promjenljivim oblicima. Duša je liturgije molitva koju Crkva uzdiže Bogu s Kristom, po Kristu i u Kristu, a tijelo liturgije, to su različite molitve, obredi, čini i pjesme Svatko od nas može moliti i pjevati kako hoće, ali ako želimo moliti i pjevati liturgijski, onda to moramo činiti na način na koji Crkva hoće. I jučer i danas i sutra ostaje isti sveti sadržaj sakralnoga liturgijskog čina.

Papa Ivan Pavao II. ide korak dalje i doslovce kaže: »Vaša pjesma jest liturgija; to je molitva, sudjelovanje na božanskoj žrtvi što je Isus Krist obnavlja na oltaru za vrijeme svake mise. Vaša pjesma pomaže

¹⁴ FELLERER K. G., *Geschichte der kath. Kirchenmusik I*, Kassel 1972, 379.

¹⁵ Usp. *Osservatore Cattolico*, Milano 1880, IX.

vjernicima da svoj duh uzdignu Bogu...« Dok su se svi dosadašnji pape zadržavali na tom da liturgijsku glazbu smatraju sastavnim dijelom liturgije, Ivan Pavao II. identificira pjevanje s liturgijom, a sama liturgija nadvisuje svaki drugi ljudski čin svojom sakralnošću i dostojanstvom, ne znam kako taj čin izgledao svečan.

Odgojna dužnost

Evangelizacija je temeljna dužnost Crkve koju joj je u svojoj mudrosti i svojim autoritetom povjerio božanski Utemeljitelj. Da bi ljudima donijela poruku spasenja, Crkva bira najprikladnija sredstva, a liturgija je, po riječima Drugoga vatikanskog sabora, »prvo i nenadoknativo vrelo iz kojega vjernici trebaju crpsti kršćanski duh« (SC 14).

Crkva je od prvih svojih početaka postavila pjevanje sastavnim dijelom liturgijskog čina i sredstvom evangelizacije. A ako nam je stalo do liturgije i do evangelizacije, onda nikako ne bismo smjeli zaboraviti našu duhovnu misiju i našu odgojnu dužnost. Znamo da mnoge stvari utječu na prirodnu izgradnju i na kršćansku izgradnju čovjeka, baš kao što i mnoge stvari utječu na razaranje i razgradnju čovjekova duhovnog života. Tako na izgradnju utječe umjetnost, i to svaka umjetnost, samo ako je prava; tako je i s glazbom.

Stari su Grci smatrali glazbu darom bogova i pridavali su joj veliku odgojnu ulogu. Platona drže začetnikom filozofije duha. U svom odgojnom programu, kao pravi Grk, on glazbi daje središnju ulogu. Humanost je za njega put od razumskog k duhovnome. Poznata je njegova izreka: »Što je u državi bolja glazba, bolja će biti i država«. Po Aristotelu, glazba neposredno oponaša strasti, tj. duševna stanja i raspoloženja. Sluša li netko glazbu koja oponaša neku strast, ta će strast i njega obuzeti; bude li slušao glazbu koja oplemenjuje, i sam će postati plemenit.¹⁰

Na našem liturgijsko-glazbenom području još uvijek ima pojava subjektivizma kad je u pitanju repertoar, koji se izvodi za vrijeme službe Gospodnje. Nekome se naprosto sviđa kakva pomodna, često vrlo banalna melodija i s njom odmah u misu. Razlog je lako naći, jer djeca to vole i rado pjevaju. Djeca, istina, vole i rado pjevaju i sve festivalske šlagere i šansone i pjevaju ih do idućeg festivala zabavne glazbe, ali svatko tko se imalo razumije u glazbu, reći će vam da je to bezvrijedna roba, potrošni materijal kratka vijeka. Ta pomodna i laka glazba lišena je svake duhovnosti. Dosadni motivčići neprestano ponavljaju sami sebe bez imalo nutarnjeg razvoja. Ta glazba ne samo da ne izgrađuje čovjeka nego, naprotiv, gušena bukom električnih instrumenata, odvraća čovjeka od njega samoga, u neku ruku otupljuje inteligenciju i duševnu osjećajnost, ispraznjuje čovjeka.

¹⁰ ANDREIS, n. d., 48.

Nitko ne može učiniti sve da bi se stanje popravilo, ali svatko može ponešto učiniti. Vrlo je važno kretati se u ispravnom smjeru i druge privoditi na taj put; važno je trošiti energiju na ono što vrijedi i što ostaje trajno vrijedno. Nije dovoljan razlog da je dotična pjesma izdana ovdje i ondje, da je dobila imprimatur od ovoga ili onoga. Danas se ko-ješta piše i tiska, sve sa svrhom svrhom da se proda, ali ne zaboravimo da sve ne odgaja. Ako nam je stalo do kršćanske formacije čovjeka, morali bismo odbijati sve te proizvode ne samo iz liturgije nego i iz svakodnevnog života. Kao što ne podnosimo da se potkapa vjera i moral, ne bismo trebali dopustiti da vrhunski čin Gospodnje službe zapljuskuju te pomodne vode površnosti i nutarnje praznine.

Nikada ne smijemo zaboraviti da je Gospodnja služba javni i službeni kult Crkve, dakle različita od svake druge vjerske manifestacije, koja nije »*stricte loquendo*« liturgijska, kao npr. duhovne vježbe, omladinski susreti, razni kongresi i slično. Za Gospodnju službu vrijede drugi zakoni. Kad je riječ o javnom i službenom kultu Crkve, zadnju riječ u pitanju glazbe za vrijeme liturgijskog čina ima Crkva, i dužni smo u liturgiji slijediti ono što Crkva hoće i što preporučuje. Zato i postoje liturgijsko-glazbena vijeća pri pokrajinskim biskupskim konferencijama koja su zadužena za ispravnu provedbu koncilskih i papinskih smjernica na određenom crkvenom području. A svi koncilski i pokoncilski dokumenti zahtijevaju da liturgijska glazba bude sveta, tj. da posjeduje svojstva koja će je razlikovati od glazbe koja je određena za zabavu, razbibrigu i duhovnost u najširem smislu riječi. Svi bismo morali odgajati osjećaj za prave vrijednosti, privikavati se na vrijednu glazbu, pastorizirati zdravom hranom.

Zaključak

Iako je naše stoljeće veoma složeno i kaotično, iako suvremeni nihilizam nastoji izbrisati razliku između sakralnoga i profanoga, ipak se zadnjih godina osjećaju i mnogi pozitivni plodovi. Možda Czeslav Milosz ima pravo kad kaže: »Dvadeset i prvo stoljeće bit će religijsko ili ga uopće neće biti«.

Za nas kršćane, Gospodnja služba jest »*cor cordis*«, ili vrhunac i izvor svega bogoštovnog života Crkve. To je kult ljubavi, a sv. Augustin će zapisati: »*De illo quem amas cantare vis — O onom što ljubiš, moraš pjevati*«. ¹⁷ Oduvijek je glazba sastavni dio kršćanske liturgije, ali ne svaka glazba, nego ona koja sadrži oznake duhovnosti i sakralnosti, koja štiti i liturgiju od profanacije i desakralizacije. Kao što nije svaka hrana zdrava za tijelo, kao što nije svako štivo dobro za duh, jer slabo štivo truje i kvari, jednako tako nije ni svaka glazba prikladna za liturgijsku službu.

¹⁷ AUGUSTIN, *Sermo* 34, 6; PL 38, 211.

»Pjevajte Gospodinu pjesmu novu«! (Ps 149,1). Augustin će nadodati da samo novi čovjek poznaje novu pjesmu koja nas je kadra povezati s otajstvom koje slavimo. Nov čovjek je onaj koji se svakodnevno upriličuje Kristu; živi po Kristu, s Kristom i u Kristu, koji ostaje trajna i neprolazna novost svakoga vjerničkog srca. U novom čovjeku treba biti sve novo pa i pjesma. Ne bilo kakva melodija; ne pjesma koja odiše profanim duhom koja je plod ljudi bez Boga, nego pjesma koja je plod molitve i sveta života. Kršćanskoj liturgiji ne treba glazba koja zabavlja, nego ona koja je kadra uzdići i posvetiti, ona koja vodi duhovnom.

Ne radi se o tom da li je ta glazba stara ili nova, progresivna ili konzervativna. Bitno je, da je duhovna i da je vrijedna. Stil ne daje vrijednost i trajnost jednom umjetničkom djelu, jer svaki stil zastarijeva. Vrijednost dolazi od nutarnje snage i bogatstva. Za nas na prvom mjestu mora biti Bog, a onda izgradnja bližnjega. J. S. Bach kao da je, intuicijom genija i senzibilitetom vjernika, anticipirao riječi Drugoga vaticanskog sabora o cilju liturgijske glazbe, pa je svoju »Malu knjigu za orgulje« posvetio »uzvišenom Bogu na čast i bližnjemu na izgradnju«. Spojio je vertikalnu i horizontalnu. Želja je Crkve da raspjevane duše i srca prisustvuju na Gospodnjoj službi i gozbi, da to već ovdje i sada bude predokus vječne liturgije na nebu.